1.1. Doğru Bilgi

Doğru bilgi; insanın araştırma, gözlem, düşünme ve sorgulama sonucunda elde ettiği verileri analiz ederek ulaştığı bilgiye denilir.[4] Ancak bu süreçte ulaşılan bilgilerin zan ifade etmemesi ve insanı yanıltmaması kişinin ön-yargılarından kurtulabilmesine, olayları nesnel bir biçimde değerlendirebilmesine bağlıdır. Böyle yapılmadığı, zaman doğru ve sağlıklı bilgiye ulaşmak her zaman mümkün olmayabilir.

Kur'an'a göre insan, aklını ve duyu organlarını doğru kullanarak vahyin ışığında doğru bilgiye ulaşabilir.

Kur'an insanın doğru bilgiye ulaşmasını,[5] zandan uzak bir bakış açısına sahip olmasını[6] ve sözün en güzeline uymasını[7] emreder. Kur'an'ın bu tavsiyesi dikkate alınmadığı zaman, insan duygularının, kuruntularının ve ön yargılarının esiri olabilir. Bu da insanın doğru düşünce, karar, inanç ve davranış sahibi olmasını engeller.

Kur'an'a göre doğru bilgi vahiy (haber-i sadık), selim akıl ve salim duyular yolu ile elde edilebilir.[8] Vahiy, insana yaratıcısını tanıtır, varlık sebebini kavratır, Allah'a kulluk etme, nimete şükretme ve fıtrata uygun olarak yaşama yollarını öğretir. Kâinat ve kâinattaki düzen ile insanın duyu ve idrakiyle kavrayamayacağı gayb âlemi hakkında bilgiler verir; inanç, ahlak ve sosyal hayatla ilgili evrensel ölçütler ortaya koyar.

Kur'an'da doğru bilgiyle özdeş görülen kavramlardan biri de hikmettir.[9] Hikmeti; doğru inanca ulaştıran bilgi, doğru bilgi üzerine inşa edilen salih amel, ilim ve amelde doğruluktan şaşmamak olarak yorumlayabiliriz.

Kur'an, ana ilkeler koyarak insanın dikkatini önemli konulara çeker, ideal insan ve toplumlardan örnekler verir; insanın bu ana ilkeler ve örnek hayatlardan yola çıkarak yeryüzünün imar ve ıslahı için çalışmasını, iyi niyet ve salih amellerle hayatı anlamlandırmasını ister.

4 Ahmet Cevizci, Felsefe Sözlüğü, s. 123 vd.
5 İsra suresi 36. ayet.
6 Hucurat suresi 12. ayet.
7 Zümer suresi 18. ayet.
8 Bakara suresi 171. Ayet, A'raf suresi suresi 179. ayet, Mülk suresi, 22.ayet.
9 Bakara suresi 231, 269. ayetler; Nahl suresi 125. ayet; Lokman suresi 12.ayet.

Kur'an, vahyin ortaya koyduğu ilkeleri dikkate alan, kendi heva ve hevesine köle olmayan akıl ve duyuları da, tıpkı vahiy gibi birer bilgi kaynağı olarak görür. Kur'an'a göre insan, aklını ve duyu organlarını doğru kullanarak Allah'ın gücü ve kudreti üzerinde düşünmeli, hem kendini hem de dış dünyayı gözlemlemeli ve bunlar üzerinde tefekkür etmelidir.[10] Kur'an, doğru bilgiye dayanmayan bir inanç ve davranışın insanı cahiliye âdetlerine ve yaşantısına götürebileceği uyarısını yapar. Bu nedenle o, akıl ve duyular aracılığıyla elde edilen bilgilerin vahyin ölçülerine göre değerlendirilerek sağlıklı bilgiye ulaşılmasını tavsiye eder.

"Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. (Ondan) öğüt alan yok mu?"[11] ayeti, Kur'an'ın, öğüt alınmak üzere gönderilmiş bir kitap olduğunu dile getirmektedir. Bu nedenle, Kur'an'ın, lafız ve manası bir bütün olarak ele alınmalı, onu anlamak için gayret gösterilmelidir. Onun ilke, öğüt, emir ve yasakları dikkate alınarak doğru bilgiye ulaşma hedeflenmelidir.

DÜŞÜNELİM - YORUMLAYALIM

... قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَؕ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ۟

"...De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür."

(Zümer suresi 9. ayet.)

... اِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُاؕ اِنَّ اللّٰهَ عَز۪يزٌ غَفُورٌ

"...Kulları içinden ancak âlimler, Allah'tan (gereğince) korkar. Şüphesiz Allah, daima üstündür, çok bağışlayandır."

(Fâtır suresi 28. ayet)

Ayeti kerimelere göre "aklını doğru kullanma ve doğru bilgi sahibi olma" ile "Allah'a hakkıyla kulluk etme" arasında nasıl bir ilişki vardır. Yorumlayınız.

---

12 Ahmet Cevizci, Felsefe Sözlüğü, s. 463.